

ЖОГОРКУ БИЛИМ БЕРҮҮ ТАРМАГЫНДА ЧЕТ ТИЛИН ОКУТУУДА САНАРИПТИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫН РОЛУ ЖАНА ОРДУ

Гапарова Гулаим Икрамовна, ОшМПУнун аспиранты

gaparova8282@gmail.com

ORCID: 0009-0000-3715-5573

Заманбап билим берүү чөйрөсүндө санариптик технологиялар окутуунун ажырагыс бөлүгүнө айланып, алардын ролу улам кеңейип бара жатат. Бул макалада жогорку билим берүү системасында чет тилин окутууда санариптик технологиялардын ролу жана орду талданат. Санариптик технологиялар билим берүүнү интерактивдүү, жеткиликтүү жана натыйжалуу болууга өбөлгө түзүп, студенттердин тилдик компетенцияларын өркүндөтүүгө чон жардам берет. Макалада чет тилдерди үйрөтүүдө колдонулган негизги санариптик куралдар жана платформалар, алардын артыкчылыктары жана практикалык колдонуу жолдору каралат. Атап айтканда, онлайн окутуу платформалары, мобилдик тиркемелер, жасалма интеллект жана виртуалдык кошумча реалдуулук технологияларынын тил үйрөнүүгө тийгизген таасири талдоого алынат. Ошондой эле, бул технологияларды ишке ашырууда кездешкен негизги тоскоолдуктар жана аларды чечүү жолдору көрсөтүлөт. Изилдөөнүн негизинде жогорку окуу жайларында чет тилдерди окутууда санариптик технологияларды натыйжалуу колдонуу боюнча практикалык сунуштар берилет. Бул макалада тил үйрөтүү процессинде санариптик технологияларды ийгиликтүү интеграциялоону көздөгөн окутуучулар, изилдөөчүлөр жана билим берүү адистерин үчүн маанилүү булак болуп саналат. Ошондой эле эл аралык стандарттардын деңгээлинде өз кесибин эркин билген жана атаандаштыкка жөндөмдүү адистерди даярдоо бүгүнкү күндө жогорку окуу жайларынын негизги максаты болуп эсептелинет.

Негизги сөздөр: Санариптик технологиялар, инновациялык метод, онлайн платформалар, жасалма интеллект, маданият, коммуникация.

РОЛЬ И МЕСТО ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В СФЕРЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Гапаровой Гулаим Икрамовна, аспирант ОшГПУ

gaparova8282@gmail.com

ORCID: 0009-0000-3715-5573

В современном образовании цифровые технологии становятся неотъемлемой частью обучения, и их роль постоянно расширяется. В этой статье анализируется роль и место цифровых технологий в преподавании иностранного языка в системе высшего образования. Цифровые технологии помогают сделать образование более интерактивным, доступным и эффективным, что очень помогает улучшить языковые компетенции учащихся. В статье рассматриваются основные цифровые инструменты и платформы, используемые для обучения иностранным языкам, их преимущества и способы практического использования. В частности, будет проанализировано влияние платформ онлайн-обучения, мобильных приложений, искусственного интеллекта и технологий виртуальной дополненной реальности на изучение языка. Он также показывает основные препятствия, с которыми сталкиваются эти технологии, и способы их решения. На основе исследования будут даны практические рекомендации по эффективному использованию цифровых технологий при преподавании иностранных языков в высших учебных заведениях. Эта статья является важным ресурсом для преподавателей, исследователей и специалистов в области образования, стремящихся успешно интегрировать цифровые технологии в процесс обучения языкам. Также основной целью высших учебных

заведений сегодня является подготовка конкурентоспособного специалиста, свободно владеющего своей профессией на уровне международных стандартов.

Ключевые слова: Цифровые технологии, инновационный метод, онлайн-платформы, искусственный интеллект, культура, коммуникации.

THE ROLE AND PLACE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN HIGHER EDUCATION

Gaparova Gulaim Ikramovna, graduate student
of Osh State Pedagogical University

gaparova8282@gmail.com

ORCID: 0009-0000-3715-5573

In modern education, digital technologies are becoming an integral part of learning, and their role is constantly expanding. This article analyzes the role and place of digital technologies in teaching a foreign language in the higher education system. Digital technologies help to make education more interactive, accessible and effective, which greatly helps to improve students' language skills. The article discusses the main digital tools and platforms used for teaching foreign languages, their advantages and ways of practical use. In particular, the impact of online learning platforms, mobile applications, artificial intelligence and virtual augmented reality technologies on language learning will be analyzed. It also shows the main obstacles these technologies face and how to solve them. Based on the research, practical recommendations will be given on the effective use of digital technologies in teaching foreign languages in higher education institutions. This article is an important resource for teachers, researchers, and educational professionals seeking to successfully integrate digital technologies into the language learning process. Also, the main goal of higher education institutions today is to train a competitive specialist who is fluent in his profession at the level of international standards.

Key words: Digital technologies, innovative method, online platforms, artificial intelligence, culture, communication.

Киришүү Кандай гана улут, өлкө болбосун алардын келечеги биздин жаш муундарыбыз болот. Келечегибизди мыкты элестеткибиз келсе аны алгач өспүрүмдөрдүн тарбия жана билиминен баштообуз зарыл. Анткени алардын билимдүүлүгү, тарбиялуулугу эртенки коомдун күзгүсү [1. с. 271]. Бүгүнкү күндө коомду жана билим берүүнү санариптештирүү шартында окутуунун сапаттуу деңгээли, анын ичинде чет тилдерин окутуу актуалдуу болууда. Ошондой эле жогорку билим берүү тармагында чет тилдерин окутуу бүгүнкү күндө өзгөчө мааниге ээ. Санариптик технологиянын тез өнүгүшү жана аны жашоонун ар кандай чөйрөлөрүнө, анын ичинде билим берүүгө киргизүү менен чет тилдерди окутуу процессине тийгизген таасирин изилдөө өзгөчө маанилүү. Ааламдашуу жана эл аралык интеграция студенттерден чет тилдерин жогорку деңгээлде билүүнү талап кылат. Бул сапаттуу окутууну актуалдуу гана эмес, зарыл да кылат. Санариптик технологиялар интерактивдүү жана жекелештирилген билим берүү чөйрөсүн түзүү үчүн жаңы мүмкүнчүлүктөрдү берет. Бул тил көндүмдөрүн жакшыраак өздөштүрүүгө өбөлгө түзөт. Онлайн окутуу платформалары, мобилдик тиркемелер жана мультимедиялык ресурстар студенттерге каалаган убакта, каалаган жерден окууга мүмкүнчүлүк берген маанилүү платформага айланууда [2. с. 50].

Мындан тышкары, чет тилдерди окутууда санариптик технологияларды колдонуу студенттердин өз алдынча окуу көндүмдөрүн, сынчыл ой жүгүртүүсүн жана маалыматтык сабаттуулугун жогорулатууга жардам берет. Бул заманбап билим берүүнүн маанилүү аспектиси болуп саналат. Пандемиядан кийинки мезгилдерде, көптөгөн окуу жайлар гибридик окутуу формаларын колдонууну улантууда, тилдерди окутууда санариптик технологиялардын ролун изилдөө өзгөчө мааниге ээ. Заманбап дүйнө тездик менен өнүгүп технология күнүмдүк жашоодо, анын ичинде билим берүүдө барган сайын маанилүү ролду ойноп жатат. Бул өзгөчө чет тилдерди окутууда айкын көрүнүп турат. Жогорку билим берүүдө

санариптик платформалар окутуучулар жана студенттер тарабынан активдүү колдонулуп, окутуунун сапатын жакшыртууга, окуу материалдарына жетүүнү жеңилдетүүгө жана окутууну натыйжалуу жана интерактивдүү кылууга жардам берет. Чет тилдерди окутууда негизги санариптик технологиялар бүгүнкү күндө окутуучулардын жана студенттердин арасында тил үйрөнүү үчүн колдонула турган көптөгөн ресурстар бар. Билим берүү платформаларын жана тиркемелерин карай турган болсок сурамжылоо, угуу сыяктуу платформалар чет тилин интерактивдүү түрдө үйрөнүүгө мүмкүнчүлүк берет. Бул студенттердин сабакка болгон кызыгуусун жана тапшырмаларды үзгүлтүксүз аткарууга натыйжа берет. Котормо жана тил практикасы үчүн мобилдик тиркемелер бар. Мисалы дүйнөнүн каалаган жеринде студенттер жаңы сөздөрдү которууга жана түшүнүүгө, сүйлөөгө жардам берген *tran* вебинарлар платформалар *slate*, *reverso*, *deepl*, тиркемелерин жана колдонмолорун пайдалана алышат. Ошондой эле видеоконференциялар жана вебинарларга да студенттерге туташтырууга мүмкүндүк берет. Бул, айрыкча, эне тилинде сүйлөгөндөр менен чет тилдерди үйрөнүүдө пайдасы эбегейсиз зор. Онлайн китепканалар жана ресурстар сыяктуу платформалар көптөгөн видео сабактарга, лекцияларга жана башка материалдарга мүмкүнчүлүк берет. Бул аркылуу студенттер тилдин лексикасын, грамматикасын жана маданийятын үйрөнө алышат. Чет тилдерди окутууда санариптик технологиянын артыкчылыктары: санариптик технологиялар чет тилдерди үйрөнүүнү бир топ жеңилдетет. Алар видеолор, подкасттар жана макалалар сыяктуу анык материалдарга жетүүнү камсыздайт, интерактивдүү колдонмолор жана автоматташтырылган пикирлер аркылуу угуу жана айтуу көндүмдөрүн өнүктүрүүгө жардам берет. Онлайн платформалар видеочаттар аркылуу эне тилинде жана чет тилинде сүйлөөгө мүмкүнчүлүк берет. ошондой эле студенттин деңгээлине жана муктаждыктарына ылайыкташтырылган адаптациялык курстарды сунуштайт [4, с. 232].

Интерактивдүү колдонмолор студенттерди оюн элементтери, упайлары жана сыйлыктары аркылуу тил үйрөнүүгө түрткү берет. Материалдардын жеткиликтүүлүгү: заманбап технологиянын жардамы менен студенттер окуу материалдарын каалаган убакта жана каалаган жерден алышат. Окууну жекелештирүү: ошондой эле заманбап технологиялар окуу тажрыйбасын студенттердин жеке муктаждыктарына ылайыкташтырууга мүмкүнчүлүк берет. Кээ бир платформаларда окуу студенттин билим деңгээлине жана максаттарына жараша түзүлүшөт. Бул окуу процессин натыйжалуураак кылат. Угуу жана айтылыш көндүмдөрүн өркүндөтүү санарип платформалардын жардамы менен студенттер өз тилинде аудио жазууларды угуп, кайталай алышат, бул алардын түшүнүүсүн жана произношениесин жакшыртат. Көптөгөн колдонмолор жасалма интеллектти колдонуп, айтылышын талдап, жакшыртуу боюнча көрсөтмөлөрдү беришет. Өз алдынча иштөөнү стимулдаштырышат. Санариптик технологиялар студенттерге өз алдынча окуу процессине көбүрөөк катышууга мүмкүнчүлүк берет. Маданий компетенттүүлүктү өнүктүрүү онлайн материалдарга жетүү жана эне тилинде сүйлөгөндөр менен өз ара аракеттенүү аркылуу студенттер өз тилинин өлкөсүнүн маданиятын жакшыраак түшүнө алышат. Бул тилди өркүндөтүүгө гана эмес, маданияттар аралык түшүнүктү өрчүтүүгө жардам берет. Чет тилдерди окутууда санариптик технологиялар келечекте мындан да өсүп жогорулай берерин күн сайын өзүбүз күбө болуудабыз. Жасалма интеллект жана адаптивдүү окутуу жасалма интеллектке негизделген технологиялар студенттердин жетишкендиктерин талдап, окуу процессин алардын муктаждыктарына ылайыкташтыра жатат. Бул окутууну жекелештирилген жана адаптивдүү кылууга мүмкүндүк берет. Виртуалдык тил чөйрөсүндө тилди өнүктүрүү түзүү үчүн жаңы мүмкүнчүлүктөрдү ачат. Мисалы, студенттер виртуалдык экскурсияларды жасай алышат, башка өлкөлөрдө сабак өтүшөт, атүгүл ресторанда тамак-ашка заказ берүү сыяктуу симуляцияланган кырдаалдарга катыша алышат. Глобалдык кызматташуу жана өнөктөштүк санариптик технологиянын өнүгүшү менен студенттер виртуалдык жолугушууларды жана дискуссияларды уюштуруп, дүйнө жүзү боюнча эне тилинде сүйлөгөндөр жана теңтуштары менен баарлашып, алардын маданий компетенттүүлүгүн жана тилди колдонууга болгон ишенимин арттыра алышат [3. 171].

Жыйынтыктоо: Санариптик технологиялар жогорку билим берүүдө чет тилдерди окутууда барган сайын маанилүү болоору баарыбызга маалым. Алар окуу процессин жеткиликтүү, жана ыңгайлуу кылат. Ошондой эле өз ара аракеттенүү жана тил чөйрөсүнө кирүү үчүн жаңы мүмкүнчүлүктөрдү берет. Техникалык кыйынчылыктар жана жеке өз ара аракеттенүүнүн төмөндөшү сыяктуу бир катар кыйынчылыктарга карабастан, технологияны колдонуу чет тилин окутууну андан ары өнүктүрүү үчүн көптөгөн перспективаларды ачат. Келечекте санариптик технологиялардын ролу ар бир студенттин муктаждыктарын эске алуу менен барган сайын ийкемдүү болууда. Бирок, технология ийгиликтүү окутуунун ажырагыс бөлүгү бойдон калган жандуу инструкторду жана бетме-бет өз ара аракеттенүүнү толугу менен алмаштыра албасын эстен чыгарбоо керек. Акыр-аягы, салттуу методдор менен санариптик технологиялардын оптималдуу айкалышы студенттердин тил жана маданий көндүмдөрүн өнүктүрүүгө өбөлгө түзгөн натыйжалуу жана ар түрдүү билим берүү чөйрөсүн түзүүгө мүмкүндүк берет.

Глобализация шарттарында, дүйнө жүзүндө коомдук, экономика жана маданий байланыштардын өнүгүшү чет тилдерин үйрөнүүнүн зарылдыгын жаратат. Ошондой эле эл аралык мамилелердин артуусу жана жаш муундардын глобалдык маалыматка болгон кызыгуусу жогору болууда. Азыркы күндө экономика жана маданий байланыштардын кеңейиши менен чет тилдерин үйрөнүүнү талап кылууда. Бул көйгөй санариптик окутуу технологияларын чечүүдө ийгиликтүү жардам берип жатат. Андан тышкары пандемия учурунда онлайн окутуу системаларынын кириши билим берүү процессинде санариптик технологиялардын зарылдыгын дагы бир ирет көрсөткөн. Учурда ар кандай платформалар жана ресурстар аркылуу чет тилин үйрөнүү мүмкүнчүлүктөрү кеңейди. Бул студенттерге жогорку билим берүү тармагында чет тилин окутууда санариптик технологиялардын ролу азыркы мезгилде актуалдуулугун жоготпой келүүдө. Санариптик технологиялар окуу процессин уюштуруунун ачыкталбаган резервдеринин дагы бир булагы болуп саналат.

Адабияттар

1. Жусупбек кызы, Ж. (2024). ВОЗМОЖНОСТИ И РЕЗУЛЬТАТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОНЛАЙН-СЕРВИСОВ ДЛЯ РАЗВИТИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ У УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ. Вестник Ошского государственного педагогического университета имени А.Мырсабекова, 2(2), 183–188. <https://doi.org/10.56122/.v2i2.252>
2. Ташматова, В. (2024). ВЛИЯНИЕ ХАРАКТЕРИСТИК РАЗНЫХ ПОКОЛЕНИЙ НА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС.: В. А. Ташматова – преподаватель ОшГПУ. Вестник Ошского государственного педагогического университета имени А.Мырсабекова, 1(1(23)). [https://doi.org/10.56122/.v1i1\(23\).113](https://doi.org/10.56122/.v1i1(23).113)
3. Т.А.Дмитренко современные технологии обучения иностранного языку в системе высшего образования: учебное пособие М.,2022
4. Саалаев, Ө. Окутуунун интерактивдүү усулдары [Текст]: Мугалимдер үчүн методикалык колдонмо / Ө.Саалаев – Б., 2007.
5. Биболетова М.З. Мультимедийные средства как помощник УМК – Enjoy English! для средней школы. ИЯШ, №3.2013